

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Recente rechtspraak over de 'meerinbrengproblematiek'

Weijers, H.J.

Citation

Weijers, H. J. (2024). Recente rechtspraak over de 'meerinbrengproblematiek'. *Juridische Berichten Voor Het Notariaat*, 2024(12), 4-7. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4178364>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4178364>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

51. Recente rechtspraak over de 'meerinbrengproblematiek'

H.J. WEIJERS

Het komt vaak voor dat partners eerst enige tijd samenwonen in een gezamenlijk door hen gekochte en verkregen woning alvorens zij in het huwelijk treden, dan wel een geregistreerd partnerschap aangaan. Indien een van de partners meer dan 50% van de verkrijgingsprijs van de woning heeft gefinancierd met eigen geld, ontstaat daardoor vaak een 'meerinbrengvordering' en een daarmee corresponderende schuld. Door het vervolgens aangaan van een huwelijk of geregistreerd partnerschap in de beperkte gemeenschap van goederen zoals deze sinds 2018 geldt, ziet de meerinbrengende partner zijn vordering deels verdampen. In de literatuur is dit probleem meermaals aangekaart en de laatste tijd verschijnen steeds meer rechterlijke uitspraken waarin een dergelijke situatie zich voordoet.

I. Inleiding en schets van de situatie

In het geval dat partners op een gegeven moment willen gaan samenwonen, komt het geregeld voor dat zij gezamenlijk een woning aankopen en deze woning aan hen beiden laten leveren, zodat er een eenvoudige gemeenschap ontstaat (art. 3:166 e.v. BW). Beide partners worden dan als uitgangspunt ieder voor 50% gerechtigd tot de woning, tenzij uit hun rechtsverhouding anders voortvloeit (art. 3:166 lid 2 BW). Het maakt daarbij niet uit of de ene partner met meer financiële middelen heeft bijgedragen aan de verkrijging dan de ander (vgl. HR 21 april 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU8938, r.o. 3.4.3, NJ 2007/395, waarover ook W.G. Huijgen in JBN 2018/33, p. 4-5). Indien dat laatste het geval is, wordt vrijwel altijd in een samenlevingsovereenkomst – of een andere overeenkomst – afgesproken dat aan deze meerinbrengende partner een vergoedingsrecht toekomt: de zogenaamde *meerinbrengvordering*. Het is belangrijk om dit concreet af te spreken, omdat de Hoge Raad zeer terughoudend is met betrekking tot het aannemen van vergoedingsrechten tussen samenwoners op grond van het algemene vermogensrecht (zie HR 10 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:707, NJ 2019/248, zoals besproken door W.G. Huijgen in JBN 2019/41, en HR 17 november 2023, ECLI:NL:HR:2023:1571, NJ 2024/83, waarover uitgebreider in dit verband B. Breederveld, 'Ongelijke inbreng in een voorhuwelijkse gemeenschappelijke woning', EB 2024/14, p. 41-42).

Wanneer deze partners vervolgens na 2018 in het huwelijk treden (dan wel een geregistreerd partnerschap aangaan gelet op art. 1:80b BW), heeft dit gevolgen voor de *economische gerechtigdheid* van de echtgenoten met betrekking tot de woning. Deze gevolgen zijn eerder in dit tijdschrift

beschreven in een tweetal artikelen door De Hoog (zie L.M. de Hoog, 'De economische gerechtigdheid van echtgenoten tot hun voorhuwelijkse gezamenlijke woning', JBN 2019/1, p. 4-5 en 'Rechtbank acht halvering vordering wegens voorhuwelijkse meerinbreng onwenselijk', JBN 2023/13, p. 8). Voor cijfermatige voorbeelden verwijs ik naar zijn artikelen. Kort samengevat heeft het aangaan van het huwelijk door de hier bedoelde partners drie gevolgen, te weten:

1. de gemeenschappelijke woning valt *in* de huwelijksgemeenschap op grond van art. 1:94 lid 2 aanhef BW (en verhuist daarmee van titel 3.7 naar titel 1.7 BW);
2. de vordering van de meerinbrengende echtgenoot is een voorhuwelijks privégoed en blijft *buiten* de huwelijksgemeenschap (art. 1:94 lid 2 aanhef BW) en;
3. de met de meerinbrengvordering corresponderende schuld van de andere echtgenoot valt *in* de gemeenschap op grond van art. 1:94 lid 7 aanhef BW.

De eerste twee gevolgen zijn op basis van de wettekst logisch, maar het derde is dat niet zonder meer. Het derde gevolg blijkt echter duidelijk uit zowel de parlementaire geschiedenis (*Kamerstukken I* 2016/17, 33987, nr. C, p. 4 (MvA)) als uit een besluit van de staatssecretaris van Financiën uit 2018 (Besluit van 29 maart 2018, nr. 2018-45958, *Stcrt.* 18050, p. 3). Zo valt in de hier bedoelde passage uit de parlementaire geschiedenis het volgende te lezen:

'In dit verband dient nog te worden gewezen op de problematiek die ontstaat indien een echtgenoot ter zake van een vóór het huwelijk op beider naam verkregen woning bij de verkrijging meer heeft ingebracht dan de andere echtgenoot. (...). Als zij vervolgens in beperkte gemeenschap van goederen trouwen, zal de mede-eigendom volgens het wets-

voorstel in de gemeenschap vallen, evenals de eventueel ter financiering van het goed aangegane hypothecaire schuld een gemeenschapsschuld zal worden. Rest nog de vraag hoe om te gaan met voormelde vordering. De vordering is een goed dat tot het voorhuwelijks vermogen behoort en dus niet in de gemeenschap valt. De schuld daarentegen is aan de zijde van de andere echtgenoot te kwalificeren als een schuld die is ontstaan bij de verwerving van zijn onverdeeld aandeel in het gemeenschappelijke goed, en dus een schuld betreffende een gemeenschappelijk goed die in de gemeenschap valt als bedoeld in artikel 94 lid 7 [van Boek 1 BW; HJW].

Deze tekst is helder en het resultaat hiervan is dat de meerinbrengende echtgenoot *draagplichtig* wordt voor de helft van de schuld die de huwelijksgemeenschap heeft aan hemzelf, aangezien gemeenschapsschulden als uitgangspunt gelijkelijk door de echtgenoten worden gedragen (vgl. art. 1:100 lid 1 BW). Oftewel: de meerinbrengende echtgenoot ziet de helft van zijn meerinbrengvordering feitelijk *verdampen*.

II. Kan men deze situatie voorkomen?

Kunnen de echtgenoten dit voorkomen? Ja, uiteraard kan dat. Zij kunnen immers voor het huwelijk huwelijkse voorwaarden opstellen en daarin opnemen dat de schuld *buiten* de huwelijksgemeenschap blijft (art. 1:114 jo. 1:93 BW). In dat geval blijft de tot vergoeding verplichte echtgenoot immers volledig draagplichtig voor diens privéschuld en gaat de 'meerinbrengende' echtgenoot daar niet aan meebetalen. Op deze mogelijkheid wijst de staatssecretaris van Financiën ook in het hierboven genoemde besluit. Hoewel het om meerdere redenen verstandig kan zijn om huwelijkse voorwaarden overeen te komen, is het toch vreemd dat partners zoals hier aan de orde daartoe min of meer worden gedwongen. Dat kost hen immers geld en laat zich ook moeilijk verenigen met het *uitgangspunt* dat het huwelijkvermogensrechtelijke basisstelsel moet aansluiten bij hetgeen de meerderheid van de bevolking als wenselijk beschouwt en van het huwelijkvermogensrecht verwacht (vgl. F.W.J.M. Schols, 'Over het nieuwe relatievermogensrechtelijke basisstelsel, averij, spoken, gemiste en nieuwe kansen', in: *UCERF-bundel 2018* (nr. 12), Nijmegen: Ars Aequi Libri 2018, p. 16-19). In de literatuur is dan ook door meerdere auteurs kritiek geuit op deze situatie en er zijn diverse oplossingen aangedragen als alternatief voor het maken van huwelijkse voorwaarden.

T.F.H. Reijnen en F.W.J.M. Schols menen dat partners de situatie ook kunnen voorkomen door in een samenlevingsovereenkomst op te nemen dat de voorhuwelijkse gemeenschappelijke woning *niet* in de huwelijksgemeenschap valt. In dat geval blijft de schuld ook buiten de huwelijksgemeenschap op grond van art. 1:94 lid 7 aanhef en sub a BW en wordt het probleem voorkomen. Zie T.F.H. Reijnen, 'Huwelijkse voorwaarden: *Nomen est omen* of *What's in a name?*', *WPNR* 2018/7195, p. 426, en F.W.J.M. Schols,

'Rechtsvragenrubiek', *WPNR* 2018/7211, p. 786-787. Dit is echter alleen juist als een in notariële vorm opgemaakte samenlevingsovereenkomst *ook* als een overeenkomst van huwelijkse voorwaarden kan gelden en het is hier de vraag of de samenwoners ten tijde van het aangaan van de samenlevingsovereenkomst al gelden als 'aanstaaende echtgenoten' in de zin van art. 1:114 BW (zie over dit probleem uitgebreid bijvoorbeeld W.G. Huijgen, 'Wanneer kan een notariële akte huwelijkse voorwaarden bevatten?', *WPNR* 2019/7225, p. 79-83).

Volgens De Hoog is er ook een andere oplossing denkbaar om dit probleem te voorkomen (zie de in par. 1 genoemde artikelen van zijn hand). Zo meent hij dat het verdedigbaar is om de schuld van de andere echtgenoot niet te kwalificeren als gemeenschapsschuld, maar als privéschuld; in dat geval blijft de schuld privé van die echtgenoot en blijft de halvering van de meerinbrengvordering achterwege (zie voor een toelichting op dit standpunt: L.M. de Hoog, *JBN* 2019/1, p. 6-7, en eveneens J.H. Lieber, 'De voorhuwelijkse schulden in het nieuwe huwelijkvermogensrecht', *FJR* 2019/29, p. 137-138). Omwille van de rechtszekerheid verdient het volgens De Hoog echter aanbeveling dat de wetgever deze schuld als *vierde uitzondering* toevoegt aan art. 1:94 lid 7 BW. Hij wijst er tot slot ook op dat, zolang niet vaststaat welke uitleg aan dit wetsartikel moet worden gegeven – en dus onduidelijk is of de schuld in kwestie een gemeenschapsschuld wordt dan wel een privéschuld blijft –, het opstellen van huwelijkse voorwaarden de enige echt veilige route is. De vraag rijst of dat tegenwoordig nog steeds zo is. De laatste tijd verschijnen er immers steeds meer uitspraken waarin de rechter over deze kwestie moet oordelen en de rechter blijkt in dit soort gevallen welwillender te zijn dan men op basis van de letterlijke wettekst en de parlementaire geschiedenis wellicht zou verwachten.

III. Een aantal uitspraken van de rechter

Op het moment van het schrijven van deze bijdrage zijn mij een viertal uitspraken bekend waarin de rechter over onder meer deze problematiek moest oordelen. De casus is in iedere uitspraak vrijwel gelijk voor wat betreft de in dit artikel centraal staande problematiek. De eerste uitspraak is de beschikking van de rechtbank Noord-Nederland van 24 juni 2022, ECLI:NL:RBNNE:2022:2177. In r.o. 6.2.5 overweegt de rechtbank als volgt:

'Omdat het vergoedingsrecht een voorhuwelijkse vordering is, is die aan de zijde van de vrouw tot haar eigen vermogen blijven behoren. De vraag is vervolgens wat er met de schuld gebeurt. De man heeft betoogd dat hier sprake is van een schuld betreffende een goed dat reeds vóór de aanvang van de gemeenschap aan de echtgenoten gezamenlijk toebehoorde (art. 1:94 lid 7 aanhef BW). In dat geval zou het een gemeenschapsschuld worden en is de ene echtgenoot – in casu de vrouw – daarmee voor de helft draagplichtig. De vorderingsgerechtigde betaalt daarmee economisch gezien de schuld voor de helft zelf. De rechtbank is van oordeel dat

dit onwenselijk is, omdat deze vordering dan de facto – in economische zin – halveert. Uitgangspunt moet daarom naar het oordeel van de rechtbank zijn dat deze schuld een eigen schuld is en geen gemeenschapsschuld.’

Volgens de rechtbank is de uitkomst onwenselijk als de schuld kwalificeert als gemeenschapsschuld – want dan treedt de verdamping op – en *om die reden* beslist de rechtbank dat de schuld een privéschuld is. De rechtbank motiveert dit verder helaas niet en gaat ook niet in op de expliciete passage hierover uit de parlementaire geschiedenis. De rechtbank volgt in haar uitspraak het betoog van De Hoog uit 2019 en het verbaast dan ook niet dat De Hoog deze uitspraak positief heeft onthaald (L.M. de Hoog, *JBN* 2023/13, p. 8-10). De Hoog wijst er wel op dat één uitspraak van een rechtbank nog weinig zegt en hij spreekt de hoop uit dat andere rechters deze beschikking zullen volgen.

Andere rechters hebben dat inmiddels inderdaad gedaan. In de beschikking van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden van 6 juli 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:5758, komt het hof tot een soortgelijke uitkomst als in de hierboven besproken beschikking, maar wel op grond van een andere redenering. Ik citeer het relevante gedeelte van r.o. 5.34:

‘Uit de literatuur blijkt dat er verschillende opvattingen zijn over de vraag of de vrouw [de meerinbrengende partner; HJW] in de gegeven omstandigheden na het ontstaan van de beperkte gemeenschap nog aanspraak kan maken op enige vergoeding. Naar het oordeel van het hof heeft de wetgever niet voorzien in de situatie waarin sprake is van een vóór het aangaan van een geregistreerd partnerschap onder een uitsluitingsclausule ontvangen schenkingsbedrag dat vervolgens is geïnvesteerd in een voorafgaand aan dat partnerschap aangekochte gezamenlijke woning, zodat sprake is van een leemte in de wet. Het hof zal deze lacune met inachtneming van de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid opvullen in de geest van de bedoeling van de wetgever. Naar het oordeel van het hof past in het uitgangspunt van de wetgever bij het nieuwe artikel 1:94 BW om (toegesneden op de maatschappelijke behoefte) de noodzaak tot het aangaan van huwelijkse of partnerschapsvoorwaarden te beperken, dat de vóór het geregistreerd partnerschap bestaande vordering van de vrouw (...), door het ontstaan van de gemeenschap niet wordt geraakt en tot het privévermogen van de vrouw is blijven behoren. Anders zouden partijen alleen om een dergelijke vordering niet teniet te laten gaan genoopt zijn om partnerschapsvoorwaarden overeen te komen.’

Volgens het hof is er in deze situatie sprake van een *leemte* in de wet. Het hof vult deze leemte vervolgens op met inachtneming van de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid (vgl. art. 6:248 lid 1 BW) en hij beslist ook dat de vordering van de vrouw tot haar privévermogen blijft behoren. Dat laatste is echter niet verrassend, want dat de meerinbrengvordering privé blijft, blijkt al

uit art. 1:94 lid 2 aanhef BW. Over de schuld van de man zegt het hof niets, maar zeer waarschijnlijk zal het bedoeld hebben dat (ook) die schuld privé van de man blijft: met enige welwillendheid is dat impliciet ook wel in te lezen in hetgeen het hof overweegt. Men kan overigens twijfelen aan de juistheid van de motivering van het hof dat er sprake is van een leemte in de wet, want zoals gezegd is de parlementaire geschiedenis en ook de literatuur op dit punt immers vrij eenduidig (zo ook L.A.G.M. van der Geld, ‘Eerste lustrum Wet beperking wettelijke gemeenschap van goederen: dat moet (ook) gevierd worden!’, in: W. Burgerhart e.a. (red), *Met grootse passen door het recht. Footprints in law* (Ars Notariatus nr. 183), Deventer: Wolters Kluwer 2024, p. 60). Hoewel het hof strikt genomen gelijk heeft dat de parlementaire geschiedenis in dit verband niet specifiek ingaat op de situatie dat het aandeel in de voorhuwelijkse woning met onder uitsluitingsclausule ontvangen geld is verkregen, gaat het hof daar verder niet op in en bovendien maakt het hof ook geen onderscheid met de situatie dat dat niet het geval zou zijn.

Cornelissen uit meer fundamentele kritiek op de uitkomst van de redenering van het hof (zie E.J.M. Cornelissen in *JPF* 2024/71, p. 541-542). Hij wijst erop dat het hof op deze wijze ‘het door de wetgever opgetuigde goederenrechtelijke bouwwerk’ aanpast met behulp van de redelijkheid en billijkheid en daarmee de *rechtszekerheid* ondermijnt. Volgens Cornelissen ontbeert de rechter een dergelijke bevoegdheid. Dit standpunt deel ik niet, omdat de wettekst (art. 1:94 lid 7 BW) zelf hier niet direct duidelijk is. Bovendien is verdedigbaar dat de schuld toch kwalificeert als privéschuld, zoals De Hoog heeft betoogd en inmiddels door meerdere rechters is aangenomen. Dat is geen kwestie van *aanpassing* van het goederenrechtelijke systeem, maar veeleer een *uitleg* daarvan. Toegegeven moet wel worden dat de redenering van het hof in deze zaak zwak is en men beter via de andere route – zie de reeds besproken rechtbankuitspraak en zie ook de twee uitspraken hieronder – tot deze uitkomst kan komen. Tot slot zij opgemerkt dat de rechtbank in eerste aanleg in deze zaak vrij onduidelijk was op dit punt: zie rb. Noord-Nederland 30 november 2021, ECLI:NL:RBNNE:2021:5756, r.o. 4.7.8.

In de laatste twee uitspraken die mij bekend zijn – hof Arnhem-Leeuwarden 27 februari 2024, ECLI:NL:GHARL:2024:1409, en rb. Gelderland 27 maart 2024, ECLI:NL:RBGEL:2024:1784 – werd ook beslist dat de schuld een privéschuld bleef van de andere echtgenoot. Anders dan in de hiervoor besproken uitspraken gaat het hof Arnhem-Leeuwarden in zijn beschikking van 27 februari 2024 *wel* expliciet in op de parlementaire geschiedenis (*Kamerstukken I* 2016/17, 33987, nr. C, p. 4 (MvA)). Zie r.o. 5.11 en 5.12. Het hof bespreekt deze passage eerst en overweegt vervolgens:

‘R.o. 5.12: De gegeven toelichting laat zich namelijk niet goed rijmen met andere opmerkingen uit de wetstoelichting. Zo vermeldt de parlementaire geschiedenis in Kamer-

stukken II 2015/16, 33987, 16, p. 2 en 3 dat het bij schulden betreffende voorhuwelijkse gemeenschapsgoederen concreet gaat om schulden van vóór het huwelijk die zijn aangegaan ten behoeve van de eenvoudige gemeenschap. De onderlinge schuld is echter geen schuld die ten behoeve van de gemeenschap, en dus ten behoeve van beide deelgenoten is aangegaan, maar juist ten behoeve van één van hen. In de literatuur wordt eveneens bepleit dat de schuld aan de deelgenoot die meer heeft ingebracht niet kwalificeert als een schuld betreffende voorhuwelijkse gemeenschapsgoederen in de zin van art. 1:94 lid 7 BW en daarom, net zoals de vordering van de deelgenoot die meer heeft ingebracht, niet tot de gemeenschap behoort. Het hof sluit zich bij die opvatting aan. Dit betekent dat de schuld van de vrouw aan de man niet in de gemeenschap is gevallen.'

De conclusie is dan ook opnieuw dat de schuld van de andere echtgenoot een privéschuld blijft. Ook de rechtbank Gelderland komt in haar beschikking van 27 maart 2024 – onder verwijzing naar de literatuur (die niet nader wordt genoemd) – tot dezelfde conclusie (r.o. 4.42). Ik merk tot slot op dat mij op het moment van schrijven geen uitspraken bekend zijn waarin de rechter tot het oordeel komt dat de schuld *wel* een gemeenschapsschuld is. De rechtspraak lijkt tot nu toe dan ook wat betreft de uitkomst in dit type zaken eensgezind.

IV. Conclusie

Uit zowel de literatuur als de hier behandelde rechterlijke uitspraken blijkt dat men niet gelukkig is met de halvering van een meerinbrengvordering als samenwoners na

31 december 2017 in het huwelijk treden, waardoor een beperkte gemeenschap van goederen ontstaat. Dat is wat mij betreft terecht. Hoewel aan de juistheid van de juridische motivering van enkele van de rechterlijke uitspraken getwijfeld kan worden, is de uitkomst mijns inziens steeds wel wenselijk. Is het dan nog steeds noodzakelijk om voor deze situatie huwelijkse voorwaarden op te stellen? Als men het zekere voor het onzekere wil nemen, is dat nog steeds het advies. Het is immers niet uitgesloten dat de Hoge Raad – met de wetsgeschiedenis in de hand – tot een ander oordeel zal komen. Hoewel mij dat niet aannemelijk lijkt, verschijnen er de laatste jaren wel meer spannende en onverwachte uitspraken van de Hoge Raad in het relatievermogensrecht. Het is te hopen dat de Hoge Raad of de wetgever zo snel mogelijk duidelijkheid verschaft over deze situatie van meerinbreng. Tot die tijd blijft het aangaan van huwelijkse voorwaarden de meeste veilige route.

Rb. Noord-Nederland 30 november 2021,

ECLI:NL:RBNNE:2021:5756

Rb. Noord-Nederland 24 juni 2022,

ECLI:NL:RBNNE:2022:2177

Hof Arnhem-Leeuwarden 6 juli 2023,

ECLI:NL:GHARL:2023:5758

Hof Arnhem-Leeuwarden 27 februari 2024,

ECLI:NL:GHARL:2024:1409

Rb. Gelderland 27 maart 2024,

ECLI:NL:RBGEL:2024:1784

Over de auteur

H.J. Weijers

PhD-fellow Notarieel Recht Universiteit Leiden.